

MEGOSZ törekvések, javaslatok

Nincs olyan ágazat, amit ne érintett volna a 2020-as év legnagyobb problémája, a pandémia miatt kialakult gazdasági visszaesés, a soha nem tapasztalt, közösségi életet befolyásoló, vagy éppen megszüntető különleges helyzet. A magánerdő-gazdálkodás sem kivétel, de nem lehet értékelni a 2020-as év gazdálkodását a korábbi évek meghatározó, és még jelen lévő hatásainak elemzése nélkül.

A magánerdő-gazdálkodás eddig nem tapasztalt teherrel lépett át a 2020. évbe. Az erdészeti ágazat szereplői a koronavírus megjelenése előtt már 2019-ben kritikus állapotba kerültek. Ennek oka az európai, és ennek hatásaként a hazai fapiac kivédhetetlen csökkenése (egyes szerzők szerint a totális összeomlása) volt. Kiváltó ok az elemzők szerint a lengyel, cseh, szlovák, német területeken az időjárási anomáliák miatt kikerülő faanyagdömping rázúdulása a fapiacra, a gyenge tél miatti tűzifakereslet elmaradása, és az iparifa iránti kereslet drámai visszaesése volt.

Az erdőgazdálkodó vállalkozások a termelés fenntartásában látták kilábalás lehetőségét, törekedtek a megkötött szerződések betartására, a fakitermelő vállalkozók igyekeztek megtartani a munkahelyeket, az erdőgéppályázatokon vállalt létszámtartási kötelezettségeket. Az eredmény nagy tömegű kitermelt, készen maradó, idővel értékét veszítő fakészlet.

Ebben helyzetben találta az ágazatot a koronavírus-járvány. A külföldi értékesítések gyakorlatilag megszűntek, a piac nem vett fel faanyagot, a gyárak leálltak, így az erdőgazdálkodó vállalkozások bevétele nélkül maradtak.

A súlyos likviditási problémákat tetézték az eladatlan készletek finanszírozási terhei is. A szakképzett munkaerőt meg kellett tartani, a munkabérek ki kellett fizetni a dolgozóknak, de a szűkülő bevételek miatt egyre kevésbé volt miből. A közelmúlt fejlesztési pályázatain nyertes vállalkozások eladósodtak, hitelekkel vettek fel, amelyeket törleszteni és a kamatokat fizetni kellett.

A kialakult helyzet egyre jobban bizonyította, hogy a magánerdő-gazdálkodók a nemzetgazdaság leginkább tőkehiányos ágazata, és emiatt már kismértékű bevételek elmaradása is visszafordíthatatlan károkat tud okozni. Az ágazaton belül problémát jelentett, hogy a magánerdő-gazdálkodásban jelen van a tulajdonos tízezer Ft körüli tőrigénye, amire ráakodik a kitermelés és szállítás költsége. Ebből következően a piacon megjelenő akciós árak a magánszektorban már veszteséget jelentettek. Szükségessé vált a kialakult helyzet felmérése és az adminisztratív és a pénzügyi segítségnyújtás gyors kidolgozása.

A kialakult pénzügyi helyzet kezelése volt a legfontosabb, mert a pandémia miatt megálló piac és a továbbra is jelentkező kiadások sok gazdálkodó esetében csödközelő állapotot teremtettek.

A MEGOSZ 2020. februárban kidolgozta az ágazat kilábaláshoz szükséges programját és március elején egyeztetve a szakmai szervezetekkel beadta szaktárca felé a kért intézkedések tervét, az alábbiak szerint.

Általános pályázatkezelés

A pályázók bevételei csökkentek, vagy időszakosan teljesen megszűntek, ezért a pályázatok megtorpanása várható. Gyors pénzügyi segítségre van szükség.

- Az egységes kérelem beadási határidejének 30 napos meghosszabbítása.
- A beadott kifizetési kérelmek ötvenszázalékos mértékű előlegkifizetésének azonnali – az ellenőrzési mechanizmus be-

indítása nélküli – megkezdése, későbbiekben az ellenőrzések a megszokott módon elvégezhetőek, és az előlegben túli összegek lehetőséget adnak a szabályozásra.

- Szükség esetén vissza nem térítendő támogatás lehetőségének bevezetése.
- A támogatási határozatok kiadásának felgyorsítása, illetve azonnali kiadása, és az elvégzett munka értékének kifizetése.
- Létszámtartási feltételek módosítása.
 - Feltételek módosítása, vállalatok időszakos szüneteltetése.
 - Bevállalt létszámbővítési feltételek könnyítése, illetve eltörlése, vagy a létszámbővítési vállalat nélkül is eléggendő pontszámot elérő pályázatok esetében a kötelezettség eltörlése.
- Munkaerőhiány miatti időeltolódás lekövetése, határidők módosítása.
- Kártalanítási igények felmérése, a bírálatok rendszerének kidolgozása, forráslehetőségek felkutatása.
 - Élő anyag (ültetéshez kiemelt csemete) a felhasználás elmaradásából és emiatti megsemmisítésből származó károk felmérése és térítése.

Az elvégzett beruházások védelme

Szükségessé vált a korábbi nyertes pályázatok (pl. géppályázat) feltételeinek a kialakult járványhelyzet miatti módosítása, mert a termelés- és árbevétel csökkenése miatt a vállalt feltételek nem teljesíthetőek. A vállalkozások fizetéseképtelensége a pályázatok eredménytelenségét vonja maga után. (Pl. a forráshiány miatt nem tudja befejezni a beruházást, ezért a jelenlegi szabályok szerint vissza kellene fizetni a már megvalósított beruházási részre eső támogatási összeget.)

- A hitelfelvétellel megvalósított pályázatok esetében szükséges a kamat és a tőkefizetési moratórium bevezetése.
 - Átütetkezés felgyorsítása, segítése, határidő módosítása.
 - Kamat és tőketámogatás részleges elengedése.
 - Létszámtartási, és bővítési feltételek módosítása.
 - Hitelfedezet lehetőségének biztosítása.
- Hazai fafelhasználás állami beavatkozással történő bővítése:
 - Lakossági tűzifa áfatartalmának 0%-ra történő csökkentése.
 - Erdei biomassza (megújuló energiaforrás) tüzelőanyag-felhasználás ártámogatása a karbonsemlegesség elérése érdekében.
 - Szociális tűzifa-program haladéktalan meghirdetése, volumenének jelentős bővítése (megduplázása), kiterjesztése a lágy és a fenyő fafajokra (csökkentett áron), és kiterjesztése a magánerdő-gazdálkodókra, a felhalmozódott tűzifakészletek mielőbbi mobilizálása érdekében.
 - A faanyag (mint megújuló energiaforrás) energetikai felhasználásának ösztönzése, támogatása, erre irányuló beruházások sokkal intenzívebb támogatása, egyszerű pályázati lehetőségek megteremtése.
 - Hosszú távon a hazai faipar fejlesztésének újragondolása, a következő EU-s költségvetési ciklusban beruházási prioritássá emelése.
- Közjóléti létesítmények árbevétel-kiesés miatti kompenzációs lehetőségeinek kidolgozása, a fenntartás biztosítása érdekében.

A tárgyalások eredményeként egyes kérdésekben gyors megoldás született, de a magánerdő-gazdálkodás helyzetét jelentősen segítő átütő eredményeket nem sikerült elérni, az eredmények még váratnak magukra.

Még a korlátozó intézkedések bevezetése előtt elkezdődött a 2021–2027 költségvetési ciklus tervezése, ami a megjelenő támogatások, gazdálkodást segítő források miatt meghatározó szerepet fog betölteni a következő években.

Megfigyelhető, hogy az erdővel szemben egyre több elvárás jelenik meg és az erdőnek a faanyagtermesztési funkciói háttérbe szorulnak, míg az erdő által biztosított ökoszisztéma-szolgáltatásokkal szembeni igény erősödik, helyenként meghatározóvá válik. Az erdő fenntartása, kezelése, az erdő által biztosított szolgáltatások képezik az erdő fő produktumát, és a kitermelhető faanyag fontos, jól tervezhető tömegű és minőségű és alapvető igényeket kiszolgáló termék marad, de másodlagossá válik az élő erdő szolgáltatásai mellett.

A MEGOSZ vezetősége megtárgyalta a 2020–2027-es támogatási ciklus főbb támogatási irányjaiból fakadó lehetőségeket és a magánerdő-gazdálkodás szakmai javítására, támogatásra szoruló gyengeségeit, és a következő javaslatot tette, és képviselte illetve képviseli a tárgyalásokon.

Az első és alapvető felvetésünk az volt, hogy a többi mezőgazdasági ágazat mintájára a tárgyalások alapját képező dokumentumban szerepeljen az „erdő ágazat”, mert hiányzik a bemutatott anyagból. Indokoltuk és elfogadták, hogy az erdő kiterjedése, a klímamegőrző szerepe, ökoszisztéma-szolgáltatásainak fontossága és alapanyag-termelő képessége indokolja ágazat szintű megjelenítését.

Még 2019 decemberében elindult a 2020–2027 EU költségvetési ciklus erdőt érintő részeinek tervezése, aminek első lépcsője a KAP tervezése (KAP = Közös Agrár Politika). Az előkészítés során kértük, hogy részesei legyünk a főbb célokat meghatározó tárgyalásoknak, és javaslatokat tudjunk tenni a magánerdő-gazdálkodást érintő kérdésekben.

Természetesen elfogadtuk és fontosnak tartjuk a hazai erdőgazdálkodás fejlesztéspolitikai céljait, mint: „*több erdő – jobb erdő – hatékonyabb vállalkozás*”, és javasoltuk, hogy újabb szintre szükséges emelni az erdővel szemben támasztott igények miatt a támogatási politika egyes elemeit.

A MEGOSZ szerint fontos az erdő, mint termék megjelenítése, és kezelésének fenntartásának támogatási célként történő elismertetése. A KAP tervezéséhez megfogalmaztuk javaslatainkat, és természetesen igyekeztünk képviselni a tárgyalások során. Az alábbiakban vázlatosan ismertetjük javaslatainkat, igényeinket.

Az erdők ökoszisztéma-szolgáltatásainak megjelentetése, beárazása.

- Folyamatos, terület alapú, évenként ismétlődő támogatás bevezetése

Az erdő ökoszisztéma-szolgáltatásainak fenntartása érdekében a fenntartó, kezelő költségeinek elismerése támogatásának megjelentetése. Az erdőtulajdonos személy, közvetlenül az erdőgazdálkodó, nem vállalhat többletterheket a tulajdonából, kezelési feladataiból fakadó szolgáltatások miatt, a többi adófizetőhöz viszonyítva.

Erdőtermészetesség támogatása.

- Óshonos fajok fenntartásának segítése.
- Hegy és dombvidéki (géppel nem járható, kézimunka-igényes) gazdálkodás segítése. Lassan növvő keménylombos fajok telepítése esetében a hosszú bevételehiányos időszak (35–40 év) kiegyenlítése, támogatása.

Klímavédelemi célok támogatása.

- Új erdők telepítésével (klímavédő erdők telepítése).

- Meglévő, gazdálkodási küszöb alatti erdők fenntartásának vagy felújításának támogatása.
- Biológiai felső korhatárát elérő erdők kezelésének támogatása.

Változó klíma miatt legyengülő erdők támogatása.

- Klímazónák mozgása miatt legyengülő, és azonos fajfajjal nem felújítható erdők kezelése.
- A negatívan változó klímaviszonyok miatt leromló egészségi állapotú (az erdők alól elmozduló klíma) erdők fenntartásának támogatása.
- Új károsítók megjelenése miatti egészségromlás és védekezés kompenzálása.
- Erdő egészségi állapotának, stabilitásának növelése elegyfajok jelentős mértékű telepítésével.
- Program kidolgozása, támogatási célként történő elismerése.

Talajvíz süllyedése miatt változó erdők támogatása.

- Óshonos fajok kiszorulásának megakadályozása céljából, a megőrző felújítás többletköltségeinek támogatása.

Erdő környezetvédelmi célok kibővítése, a megkezdett programok folytatása.

- Szállaló (örökerdő-) gazdálkodás, és az átvezetés alatti erdők többletköltségeinek támogatása.
- Ne csak az indítás állapota legyen támogatható, hanem a folytatást, az átvezetést folyamatosan biztosítani szükséges.
- Állandósított feltáró hálózat kijelölése, és kialakításának támogatása.
- Talajkímélő közelítés támogatása.

Erdőtelepítés támogatása, forrásainak a teljes ciklus alatti biztosítása.

- Erdővé nyilvánítás (adattár, földhivatali nyilvántartás) a telepítés műszaki befejezésével következzen be.
- A megkezdett sikeres erdőtelepítési program folytatása, a támogatási összegek inflációkövetésének biztosítása.

Fiatallal erdők ápolásának, nevelésének folyamatos támogatása.

- A kézimunka-igényes erdőfenntartás támogatása.

Munkaerőhiány enyhítésének érdekében gépesítés támogatása.

- Elavult környezetszennyező géppark lecserélésének elősegítése.

Birtokszerkezetből adódó kedvezőtlen hatások kezelése megállítása, adminisztrációs költségeinek támogatása.

- Öröklések miatti tulajdonaprózódás megállítása, és az ügyintézés költségeinek támogatása.

A magánerdő számára is szükséges az adattár napi szintű hozzáféréseinek, és az informatikai háttérének biztosítása, forrásainak támogatása.

- A tulajdonos, erdőgazdálkodó adattárhoz való hozzáféréseinek és az elektronikus ügyintézésnek a biztosítása a magánerdő-gazdálkodásban.

A magánerdő-gazdálkodás érdekeit szem előtt tartva minden tárgyaláson, illetve a pandémia miatt online fórumon képviseltük az ismertetett kéréseinket. A folyamat még nem zárult le, és jó esélye van a magánerdő-gazdálkodásnak, hogy a kezelt erdőterület nagyságára tekintettel az erdő fenntartására rendelkezésre fog állni megfelelő mennyiségű forrás, és hosszú távon biztosítani tudja a társadalom számára a joggal elvárt ökoszisztéma-szolgáltatásokat.

Mocz András elnök,

Duska József ügyvezető elnök

MEGOSZ